

MIRA KRUM-LEDOWSKI

ur. 1937; Tłumacz

Miejsce i czas wydarzeń	Tłumacz, II wojna światowa
Słowa kluczowe	Tłumacz, II wojna światowa, rodzice, matka, Adela Krum, ojciec, Niemcy, getto, getto w Tłumaczu, warunki w getcie, głód, chleb

Chleb w getcie

Ojciec jako robotnik dostawał dodatkową porcję chleba. I on go nie jadł, tylko przynosił. Na początku, jak myśmy tam przyszli, mama podała mi pół kromki chleba. Śmierdziało to przeraźliwie, bo to było skisłe, na wpół zgniłe zboże. Powiedziałam: „Ja tego nie będę jadła. To bardzo nieładnie pachnie”, bo u mamy nie mówiło się: „śmierdzi”. Mama nic nie powiedziała. Nauczycielka. Następnego dnia znowu podała mi to. Ja powiedziałam: „Nie. Obrzydliwe. Nie, nie będę tego jadła”. Trzeciego dnia byłam już straszliwie wygłodzona, bo tylko piłam wodę, więc pożarłam tę kromkę szybciotko, przysłam do mamy i powiedziałam: „Mamusiu, jeszcze”. A moja mama nic nie powiedziała, tylko popłynęły jej łzy. Ja nie powiedziałam słowa i ona nie powiedziała słowa. Ale widziałam, że płakała. Więcej nigdy o nic nie prosiłam. To są rzeczy, które są nienormalne z punktu widzenia psychologicznego. Ostatecznie dziecko, które ma cztery i pół roku czy pięć lat, jeśli jest głodne, to przychodzi do mamy i woła: „Jeść!”. I nie ma tych ograniczeń, czy wolno, czy nie wolno, bo mama będzie płakać czy nie, bo jest głodne i tyle. A dzieci wojny zupełnie inaczej reagowały. Mama jedno mi dała na drogę – nauczyła mnie, jak jeść, ażeby jeść długo. To znaczy bierze się pół kromki chleba. Gliniaste to było przeraźliwie. Robi się z kawałka chleba taki okruszek zaokrąglony, jak plastelinę, i kładzie się na języku. Po czym to długo, długo obraca się językiem, ażeby ten chleb stopniał razem ze śliną. Dopiero wtedy się połyka, jak już nie ma tej grudki. Takie jedzenie mogło trwać pół kromki na dwie godziny. Czyli już dziecko było zajęte i zdawało mu się, że je. To była moja mama – potrafiła znaleźć pewne rzeczy, których ja w życiu bym nie potrafiła. Nie wtedy, w dzieciństwie.

Data i miejsce nagrania	2008-02-08, Lublin
Rozmawiał/a	Wioletta Wejman
Redakcja	Piotr Krotofil
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"